

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

Копієвська Ірина Юріївна

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:
ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ
Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування**

АВТОРЕФЕРАТ

**магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління**

Миколаїв – 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Пенсійне забезпечення громадян чинить вагомий вплив на економіку країни, оскільки його головна мета – забезпечення людиною відповідного рівня життєвих благ шляхом перерозподілу й накопичення коштів у часі та в просторі – де б людина не жила, вона своєю працею та минулими соціальними відрахуваннями має гарантувати собі відповідний прожитковий рівень в майбутньому.

По мірі старіння суспільства більш актуальними стають питання щодо пенсійного забезпечення й переведення системи пенсійного забезпечення на накопичувальні принципи, втілити в життя котрі й прагнуть відповідні державні органи шляхом пенсійної реформи. Для громадян країни формування збалансованого бюджету видається дуже далеким від його повсякденних потреб й турбот. А між тим все поточне життя будь-якої серйозної фінансової установи, а тим більше такої складної й соціально значущої, як Пенсійний фонд, безпосередньо залежить від того, наскільки економічно обґрунтовано та правильно були визначені відповідні бюджетні параметри. На сьогодні, пенсії, котрі виплачуються не повною мірою відповідають своєму соціально-економічному значенню – забезпечувати відповідний рівень життя людям, котрі не мають відповідних трудових доходів. Таким чином, належне виконання соціальних цілей держави – це основне завдання Пенсійного фонду, й таке завдання лише йому під силу, оскільки бюджет країни не справляється навіть з власними завданнями й перекладення такого завдання виключно на його плечі виявилось б непосильною ношею для нього.

За умов ринкової економіки головним інститутом захисту людини виступає соціальне страхування. У період здійснення соціально-економічних реформ, коли взаємостосунки між різними соціальними об'єктами змінюються кардинальним чином, суспільство виявилось не готовим до осмислення завдань в області соціального страхування в умовах розвитку економіки. І в зв'язку з цим принципово важливим є вивчення теоретичних основ пенсійного забезпечення.

Актуальність дослідження проблеми пенсійного забезпечення в сучасній Україні є не тільки важливим науково-дослідницьким завданням, але й однією з найголовніших практико-прикладних проблем суспільного розвитку. Пенсійне забезпечення – є одним з найважливіших й актуальних питань для всього населення країни. Пенсійне забезпечення – це важлива соціальна гарантія стабільного розвитку суспільства. Пенсійне забезпечення – безпосередньо зачіпає основні інтереси непрацездатного населення країни. Рівень та якість пенсійного забезпечення – є важливою складовою економічного та соціального становища населення держави.

Дослідженням теоретичних та практичних аспектів пенсійного забезпечення займалися як зарубіжні, так й вітчизняні науковці: В. Белоусов, М. Бойко, Н. Олександров, Є. Астрахан, В. Догадов, Б. Сташків, Р. Ервік та ін. Особливості процесів реформування пенсійних систем різних країн світу досліджували: О. Вишневська, М. Вінер, Г. Карпенко, Г. Лук'янова, Є. Мартін, О. Пищуліна, С. Рогозний, Т. Салькова, Є. Серегіна тощо. Питанням реформування вітчизняної системи пенсійного забезпечення присвячені доробки: В. Адамовської, А. Бережної, Ю. Владики, К. Гайдука, Д. Слабченка, Н. Мартиненко, М. Папієва, В. Толуб'як, О. Черняєвої тощо. Незважаючи на цілу низку наукових досліджень, ще існує цілий ряд невирішених теоретичних і практичних питань щодо пенсійного забезпечення в Україні.

Нормативна база представлена положеннями Основного Закону України, іншими

вітчизняними нормативно-правовими, міжнародно-правовими актами, указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України й відомчими нормативними актами, котрі здійснюють регламентування питань пенсійного забезпечення в Україні.

Емпірична база представлена статистичними та аналітичними матеріалами щодо регламентації процесів врегулювання пенсійного забезпечення як у вітчизняних так і у зарубіжних сучасних умовах.

Інформаційну основу дослідження становлять Конституція України, чинні нормативно-правові акти, що регламентують функціонування пенсійної системи; звітні дані й аналітичні матеріали Пенсійного фонду України, матеріали Державної служби статистики України, наукові праці зарубіжних і вітчизняних дослідників із проблем державного пенсійного забезпечення.

Об'єкт дослідження – система пенсійного забезпечення.

Предмет дослідження – державне регулювання пенсійного забезпечення в Україні та зарубіжних країнах.

Мета дослідження – вивчення та детальний аналіз державного регулювання пенсійного забезпечення в Україні та розробки практичних рекомендацій щодо його реформування з врахуванням кращих практик зарубіжних країн.

Для досягнення мети дослідження поставлено такі **завдання**:

- розкрити історію й нормативно-правові основи пенсійного забезпечення;
- вивчити системи пенсійного забезпечення в зарубіжних країнах;
- проаналізувати показники, що характеризують пенсійне забезпечення в зарубіжних країнах та Україні;
- визначити проблеми вітчизняної системи пенсійного забезпечення та запропонувати напрями його вдосконалення.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в дослідженні було використано комплекс методів наукового дослідження, серед яких варто виділити: проблемно-пошуковий метод – дозволив визначити проблему, підібрати й узагальнити джерела щодо теми дослідження й запропонувати шляхи її розв'язання; абстрактно-логічний – для аналізу існуючих джерел, теоретичного узагальнення й формування висновків; метод дедукції – надав змогу розширити понятійно-категорійний апарат дослідження.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали фундаментальні положення, дослідження вітчизняних науковців та фахівців у сфері розвитку пенсійного забезпечення та реалізації пенсійної реформи в Україні.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що найбільш гострою проблемою на сьогодні є той факт, що чисельність громадян старшого працездатного віку перетворюється на найбільш численну когорту, в порівнянні з особами молодшого працездатного віку й працездатного віку взагалі. Відповідно, від вектора вирішення цієї проблеми залежить стабільність вітчизняного суспільства. Виходячи з цього, основними положеннями магістерської роботи, котрі визначають її наукову новизну, є теза про те, що основною проблемою в соціальній сфері є пенсійне забезпечення громадян, які вийшли на заслужений відпочинок, їх матеріальне забезпечення і відповідь на питання про необхідність підвищення пенсійного віку.

вперше

- обґрунтовано основні чинники реформування пенсійної системи в Україні;
- встановлено, що ефективне функціонування пенсійного забезпечення є залежним від рівня ефективного виконання функцій пенсійної системи незважаючи на рівень економічного чи соціального розвитку держави;

удосконалено

- комплексний підхід щодо наслідків реформування пенсійної системи та пенсійного забезпечення;

дістало подальшого розвитку

- значення системи моніторингу та звітності в реалізації показників ефективності ост пенсійного забезпечення;

- підходи щодо обґрунтування особливостей природи пенсійного забезпечення як об'єктивної необхідності, обумовленої як потребами суспільства, так й політикою держави.

Апробація результатів дослідження. Матеріали магістерської роботи стали підґрунтям для написання тез доповідей на конференцію «Могилянські читання-2020» на тему «Пенсійні системи зарубіжних країн: критерії аналізу функціонування».

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що в магістерській роботі проведений аналіз системи пенсійного забезпечення, а також розроблена система заходів щодо вдосконалення системи пенсійного забезпечення в Україні. Теоретичні положення дослідження та емпіричні дані можуть бути використані в навчальних курсах з соціальної та державної політики, соціології, при розробці державних програм щодо реалізації пенсійної реформи.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує 101 найменування та додатків. Загальний обсяг роботи складає 101 сторінку, із них 85 сторінок основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та основні завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення виконаної роботи. Наведено результати апробації основних положень та особистий внесок автора дослідження.

У першому розділі «Теоретичні основи дослідження пенсійного забезпечення» висвітлено теоретичні підходи в дослідженні державної пенсійної політики та пенсійного забезпечення в Україні, охарактеризовано особливості впровадження пенсійної реформи в Україні та досліджено особливості пенсійних систем та пенсійного забезпечення в сучасних країнах.

Підрозділ 1.1. «Історія розвитку та становлення пенсійних систем» присвячений теоретичному аспекту дослідження даного питання.

Вказано, що соціально-економічний розвиток держави залежить від багатьох факторів, одним з яких є налагоджена система пенсійного забезпечення. Незважаючи на те, що перші пенсійні системи виникли вже більше 100 років тому, і пройшли не один етап реформування, сьогодні проблеми пенсійного забезпечення навіть у розвинених

країнах знову серйозно загострилися. Це пов'язано в першу чергу з демографічними факторами.

Зроблено висновок, що демографічна ситуація в більшості розвинених країн в даний час характеризується уповільненням зростання чисельності працездатного населення, або навіть його скороченням, що потребує активного вивчення наявного історичного досвіду щодо пенсійного забезпечення для формування ефективних механізмів покращення пенсійної системи на майбутнє.

У підрозділі 1.2. «Загальна характеристика сучасних пенсійних систем та особливостей пенсійного забезпечення» розкрито основні етапи форсування пенсійних систем та основ пенсійного забезпечення.

Зазначено, що на сьогодні можна встановити пряму залежність між соціально-економічним розвитком держави, рівнем доходу і напрямком пенсійної системи. Як показує практика, найбільш розвинені країни, що займають перші місця в глобальному рейтингу пенсійних систем, дотримуються приватних форм пенсійного забезпечення громадян, спрямованих індивідуально на кожного громадянина. На позитивному прикладі цих країн інші прагнуть трансформувати свою пенсійну систему, переходячи з розподільного механізму на накопичувальний. Причому методи такого перетворення можуть відрізнятися від тих, що вже використовуються в розвинених країнах, оскільки кожна держава адаптується під власні реалії, прагнучи прийти до вдосконаленої моделі на основі накопичувального принципу пенсійного забезпечення.

Зроблені висновки, що в кінці ХХ ст. в більшості країн світу почали активно здійснюватися пенсійні реформи. Основною тенденцією процесів став перехід до накопичувальних пенсійних систем. Конкретним змістом пенсійних реформ в тій чи іншій країні є її специфічні історичні, політичні та фінансові умови. В силу очікуваних й не зовсім демографічних зрушень почала формуватися ситуація, в якій перехід до накопичувальних пенсійних систем практично не має інших альтернатив. Вказані зрушення роблять безперспективними збереження розподільного пенсійного механізму. Крім демографічних проблем в різних країнах існують фінансові, організаційні та інші проблеми, котрі ще більшою мірою обумовлюють актуальність проведення пенсійної реформи.

У другому розділі «Аналіз державного регулювання пенсійного забезпечення в Україні та зарубіжних країнах» проаналізовано національні передумови пенсійної реформи, висвітлено проблеми функціонування системи пенсійного забезпечення в Україні та низки зарубіжних країн, досліджено особливості державного регулювання пенсійного забезпечення.

У підрозділі 2.1. «Особливості державного регулювання пенсійного забезпечення в зарубіжних країнах» вказано, що результатом процесів реформування пенсійних систем та пенсійного забезпечення більшості зарубіжних країн є поєднання керованої державою пенсійної системи із корпоративними пенсійними планами, розташованими в приватному управлінні та з особистими ощадними пенсійними рахунками задля задоволення більш високих потреб груп населення з середніми та високими доходами.

Загальною тенденцією всіх реформ пенсійного забезпечення зарубіжних країн – це поступовий перехід від зрівняльної системи до індивідуально-накопичувальної, котрі ґрунтуються на чітко встановлених критеріях та принципах особистої відповідальності за рівень та сталість власного матеріального забезпечення в похилому віці й на капіталізації тих коштів, котрі працівник надає до пенсійного фонду.

У підрозділі 2.2. «Аналіз державної політики щодо сфери пенсійного забезпечення» зазначено, що критерієм ефективності державної політики щодо пенсійної системи та належного рівня пенсійного забезпечення власних громадян є: платоспроможність і наявність фінансових ресурсів для розвитку пенсійної системи; коефіцієнт заміщення; наявність або відсутність дефіциту коштів пенсійної системи; наявність або відсутність пенсійних резервів. Перераховані критерії й показники пов'язані між собою і в сукупності характеризують стійкий стан пенсійної системи та ефективність державної політики у вказаній сфері.

Зроблено висновок, що держава повинна повністю забезпечити пенсійні потреби громадян в рамках обов'язкової пенсійної системи. Люди мають різні переваги щодо співвідношення споживання в молодому і похилому віці. Встановлення цільового значення коефіцієнта заміщення на рівні, котрий перевищує потреби індивідуума, призводить до занадто високих для нього пенсійних внесків. Низький рівень обов'язкового пенсійного забезпечення залишає більше можливостей для добровільних накопичень. Інші вважають, що цільовий рівень повинен бути вище базових потреб, щоб захистити пенсіонерів від проблем, пов'язаних з інвестуванням накопичень і страхуванням довічних ануїтетів. Чим вище обов'язкове пенсійне забезпечення, тим вище необхідні для його фінансування пенсійні внески і / або податки. Чим вище внески і податки, тим нижче наявні доходи працівників і вище негативний вплив на ринок праці. Відхід в тіньовий сектор і виплата зарплати «в конвертах» знижують базу оподаткування, приводячи до зростання ставок пенсійних внесків і податків, що в свою чергу ще більше стимулює відхід у тінь.

Доведено, що існують різні моделі пенсійних систем та різні підходи щодо пенсійного забезпечення, які побудовані, як правило, на основі двох схем: накопичувальної та розподільної. Однак, на сьогодні, в жодній країні немає чисто вираженої схеми якоїсь однієї моделі. Всі пенсійні системи використовують комбіновані моделі в тривалому пошуку оптимального поєднання та функціонування.

У третьому розділі «Шляхи вдосконалення державного регулювання пенсійного забезпечення в Україні» проаналізовано державні механізми регулювання пенсійного забезпечення в Україні, зважаючи на кращі практики зарубіжних країн, здійснено оцінку варіантів подальшого розвитку пенсійного забезпечення в нашій державі, доведено необхідність підвищення пенсійного віку як необхідної передумови підвищення ефективності пенсійного забезпечення в умовах обмежених фінансових ресурсів в контексті реалізації пенсійної реформи.

У підрозділі 3.1. «Основні напрями вдосконалення системи пенсійного забезпечення» визначено, що кардинальне розв'язання поточних і стратегічних проблем функціонування та розвитку пенсійної системи в нашій країні, окрім державного нормативного регулювання, яке автором пропонується покращити шляхом прийняття єдиного Кодексу про пенсійне забезпечення та страхування, вбачається у поєднанні декількох напрямків її реформування:

По-перше, модернізація пенсійної системи на засадах подальшої диференціації пенсій порівняно з середнім заробітком працівника, його трудовим внеском на засадах дотримання соціальних прав для всіх громадян нашої країни шляхом впровадження відповідних стабільних інституційних механізмів щодо визначення умов пенсійних виплат. Інституціоналізацію відповідних правових засад цих заходів слід прискорити з метою повернення віри наших співгромадян в соціальну справедливість.

По-друге, розширення сфери дії накопичувальної підсистеми і стимулювання розвитку недержавного пенсійного страхування.

По-третє, водночас необхідні кардинальні зміни поза межами пенсійної системи у сфері зайнятості, оплати праці, детінізації економіки, її модернізації на інноваційних засадах і забезпечення на цій основі стабільного економічного зростання.

Зроблено висновок, наша держава послуговується досвідом іноземних країн щодо модернізації сучасної пенсійної системи та підвищення індивідуальної (персональної) відповідальності особи за майбутній рівень власного ПЗ. Зокрема, проаналізувавши внесені зміни в українське пенсійне законодавство, можна виділити наступні шляхи:

- збільшення періодів соціального пенсійного страхування;
- збільшення кола осіб, які підлягають або можуть бути застраховані в пенсійній системі України;
- збільшення вимог щодо мінімального страхового стажу для можливої участі особи в системі пенсійного забезпечення та для гарантування мінімальної пенсії за віком як державного соціального стандарту;
- непряме підвищення пенсійного віку;
- зменшення величини оцінки одного року страхового пенсійного стажу особи у механізмі обчислення її пенсії.

У підрозділі 3.2. «Підняття пенсійного віку як механізм вдосконалення пенсійного забезпечення» показана необхідність та вплив підвищення пенсійного віку буде проявлятися в короткостроковій та довгостроковій перспективі. Для пенсіонерів можна очікувати наступного:

- громадяни, які підуть з життя в реформений період не отримають пенсію взагалі;
- громадяни, які вийдуть на пенсію в пореформений період, отримуватимуть більш високий розмір пенсії виходячи з меншого періоду дожиття і перерозподілу пенсійних прав тих, хто не дожив.

Зроблено висновок, що очікуваний ефект від підвищення пенсійного віку на кошти ПФ буде наступний:

- а) в короткостроковому періоді витрати будуть зменшуватися, а доходи зростуть, внаслідок причини зниження чисельності новопризначених пенсіонерів і збільшення числа працюючих;
- б) в довгостроковому періоді розмір пенсії збільшиться за рахунок зростання стажу, обумовленого зростання пенсійних прав та зниження періоду дожиття. Тобто, в довгостроковій перспективі ефект від підвищення пенсійного віку – нульовий.

Крім того, загальний рівень доходів і видатків пенсійної системи зростає. Поєднання підвищеного пенсійного віку і зниженого тарифу страхових внесків забезпечить гідну пенсію. У довгостроковій перспективі масштаби доходів і витрат будуть зменшуватися і підтримувати фінансування пенсійної системи буде легше, а сама система стане більш керованою.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі наведено нове вирішення актуального наукового завдання з обґрунтування теоретичних положень та розроблення нових механізмів державного регулювання пенсійного забезпечення в Україні. Результати дослідження дають підстави

сформулювати висновки і рекомендації, що мають теоретичне та практичне значення. Відповідно до зазначеної мети і поставлених завдань варто зробити наступні висновки:

1. У сучасному світі будь-яка пенсійна система – це система соціальної взаємодопомоги. Сама ідея пенсійного забезпечення свого часу виникла як відповідь на одну з вічних проблем людства: як забезпечити засобами життя людину в старості, коли вона втрачає доходи від трудової діяльності, які раніше отримувала. Таким чином, основою пенсійної системи, як правило, виступає трудова пенсія, яка виконує функцію перенесення доходу людей з працездатного етапу життя на період, коли людина втрачає здатність до праці. Тому, пенсія та пенсійне забезпечення – це, перш за все, соціальна компенсація для тих, хто не може отримувати зарплату в зв'язку з досягненням пенсійного віку і відходом з ринку праці. Однак на цьому історичне значення пенсії не вичерпується – вона повинна забезпечувати не тільки необхідні, але й гідні умови життя для тих, хто не отримував високих зарплат і не зміг заробити більшу пенсію. Історична складність пенсійної системи кожної країни, потребує низки специфічних нормативно-правових актів, котрі ефективно поєднуюватимуть історичні особливості країни та нагальні виклики часу. Існуюча нормативно-правова база пенсійного забезпечення нашої держави все ще перебуває на шляху становлення та пошуку оптимального поєднання історичної традиції та сучасних особливостей розвитку та потреб вітчизняного суспільства.

2. У різних країнах світу, можуть використовуватися абсолютно різні моделі пенсійного забезпечення. Вони можуть включати в себе й соціальне забезпечення, страхування (частіше в обов'язковому порядку), особисті пенсійні накопичення. Рідко в якій країні можна зустріти одноелементну модель, найчастіше використовують комбінацію накопичувальних або розподільних систем нарахування пенсій населенню. Саме тому, розглядати варто пенсійні системи найбільш розвинених країн – адже на досвіді саме таких держав (більшість країн ЄС) наша держава засновує свою політику в галузі управління пенсійними відрахуваннями та вибудовування ефективної системи пенсійного забезпечення. Національні пенсійні системи зарубіжних країн по-різному вирішують проблему адаптації пенсійного забезпечення громадян до мінливих зовнішніх (демографічних та економічних) факторів. Адаптація відбувається в основному виходячи з історично сформованих традицій. При цьому всі пенсійні реформи, як структурні, так і параметричні, спрямовані на досягнення загальноновизнаних в цивілізованому співтоваристві соціально-економічних цілей: створення об'єктивних економічних умов для гарантії кожній людині гідного рівня життя в непрацездатний період.

3. Основна частина країн (до числа котрих належить й Україна), до недавнього часу або мали великомасштабні та універсальні розподільні пенсійні схеми (постсоціалістичні країни), або ніколи не мали пенсійного захисту (переважна частина африканських країн). Разом з тим, ситуація в більшості сучасних країн посилюється завдяки непростим економічним умовами (зростаючим дефіцитом державного бюджету, нездатністю держави підтримувати гідний рівень пенсійного забезпечення). У більшості країн розподіл доходу між населенням досить диференційований, а бідність залишається на високому рівні. Крім того введення накопичувальної системи стає можливим тільки при наявності певного, досить високого рівня розвитку економіки, який передбачає відповідні високі показники життя населення і високий рівень розвитку фінансових ринків. За таких умов особливості розвитку економіки та подальше зростання рівня життя населення більшості розвинених країн, не лише посилюють вплив демографічних чинників, але й призводять до появи нових факторів, котрі здійснюють суттєвий вплив на стан пенсійної системи. Такими

чинниками можемо вважати:

- подальше збільшення тривалості життя за одночасного скорочення народжуваності, що призводить до певного дисбалансу щодо внесків та виплат;
- збільшення ранній виходів на пенсію, що призводить до скорочення існуючого трудового періоду та періоду сплачування необхідних внесків;
- подальше збільшення коефіцієнту залежності та посилення навантаження на працездатне населення.

Головною проблемою є те, що «старіючі» країни можуть виявитися не спроможними самостійно виплачувати власним літнім громадянам відповідні пенсії та забезпечувати їх відповідною та необхідною медичною й соціальною допомогою. Темпи економічного зростання в цих державах йдуть недостатньо швидко. Наприклад, нині економіки Японії, України і країн Західної Європи перебувають в стагнації.

4. Пенсійне забезпечення має величезний вплив на економіку країни, оскільки його головна мета – забезпечення гідний рівень життєвих благ, з допомогою перерозподілених та накопичених коштів у часі та в просторі. Незалежно від місця проживання, людина своєю працею і за допомогою минулих соціальних відрахуваннями гарантує собі певний прожитковий рівень в майбутньому. Однак, накопичилася безліч вад і недосконалостей в старій моделі пенсійної системи, що робить негативний вплив на економіку (й не лише) країни і перешкоджає її ефективному розвитку. Саме тому реформування на даному етапі є не просто необхідним, а неминучим.

Можливим вирішенням проблеми пенсійного забезпечення багато експертів вважають:

- підвищення пенсійного віку і відповідно збільшення обсягу пенсійних відрахувань за рахунок більш довгої трудової активності. Однак населення категорично проти таких заходів;
- збільшення мінімального страхового стажу та істотне підвищення пенсій для громадян, які добровільно відкладають свій вихід на пенсію. Люди похилого віку є цінним і продуктивним ресурсом для економіки будь-якої країни;
- поширення системи обов'язкового страхування і на держслужбовців, які проходять військову і правоохоронну службу у відповідних силових відомствах, за аналогією з держслужбовцями, які отримують пенсію на загальних підставах;
- підвищення порога максимальної зарплати, що обкладається соціальними внесками.

Тому змінивши свою політику щодо пенсійного забезпечення, орієнтовану виключно на молодих людей, країна не тільки знизить навантаження на бюджет, але і зможе повністю розкрити їх потенціал.

Анотація

Пенсійне забезпечення громадян чинить вагомий вплив на економіку країни, оскільки його головна мета – забезпечення людиною відповідного рівня життєвих благ шляхом перерозподілу й накопичення коштів у часі та в просторі – де б людина не жила, вона своєю працею та минулими соціальними відрахуваннями має гарантувати собі відповідний прожитковий рівень в майбутньому.

Встановлено, що в міру старіння суспільства більш актуальним стає питання пенсійного забезпечення та перекладу системи пенсійного забезпечення на

накопичувальні принципи, втілити в життя які й прагнуть відповідні органи шляхом пенсійної реформи. Для громадянина країни формування збалансованого бюджету здається дуже далеким від його повсякденних потреб та турбот. А між тим все поточне життя будь-якої серйозної фінансової установи, а тим більше такої складної й соціально значущої, як Пенсійний фонд, безпосередньо залежить від того, наскільки економічно обґрунтовано та правильно були визначені відповідні бюджетні параметри.

Доведено, що на сьогодні, пенсії, що виплачуються не в повній мірі відповідають своєму соціально-економічному значенню – забезпечувати відповідний рівень життя людям, котрі не мають відповідних трудових доходів. Таким чином, належне виконання соціальних цілей держави – це основне завдання Пенсійного фонду, й таке завдання тільки йому під силу, оскільки бюджет країни не справляється навіть з власними завданнями й перекладення такого завдання виключно на його плечі виявилось б непосильною ношею для нього.

За умов ринкової економіки головним інститутом захисту людини виступає соціальне страхування. У період здійснення соціально-економічних реформ, коли взаємостосунки між різними соціальними об'єктами змінюються кардинальним чином, суспільство виявилось не готовим до осмислення завдань в області соціального страхування в умовах розвитку економіки. І в зв'язку з цим принципово важливим є вивчення теоретичних основ пенсійного забезпечення.

Дослідження проблеми пенсійного забезпечення в сучасній Україні є не тільки важливим науково-дослідницьким завданням, але й однією з найголовніших практико-прикладних проблем суспільного розвитку. Пенсійне забезпечення – є одним з найважливіших й актуальних питань для всього населення країни. Пенсійне забезпечення – це важлива соціальна гарантія стабільного розвитку суспільства. Пенсійне забезпечення – безпосередньо зачіпає основні інтереси непрацездатного населення країни. Рівень та якість пенсійного забезпечення – є важливою складовою економічного та соціального становища населення держави.

Ключові слова: пенсія; пенсійна система; пенсійне забезпечення; реформування; державне регулювання; пенсійний вік.

Summary

Citizens' pensions have a significant impact on the country's economy, as its main goal is to provide a person with the appropriate level of living benefits by redistributing and accumulating funds in time and space - wherever a person lives, he must ensure adequate subsistence through his work and past social contributions. level in the future.

It has been established that as society ages, the issue of pension provision and the transfer of the pension provision system to accumulative principles becomes more relevant, which the relevant bodies seek to implement through pension reform. For a citizen of the country, the formation of a balanced budget seems very far from his daily needs and worries. Meanwhile, the entire current life of any serious financial institution, and even more so such a complex and socially significant one as the Pension Fund, directly depends on how economically justified and correctly determined the relevant budget parameters.

It is proved that today, pensions paid do not fully meet their socio-economic significance - to provide an adequate standard of living for people who do not have adequate income. Thus, the proper implementation of the social goals of the state is the main task of the Pension Fund, and such a task can only be done by it, because the country's budget does not cope even with its

own tasks and transferring such a task solely on his shoulders would be an unbearable burden for him.

In a market economy, the main institution of human protection is social insurance. During the period of socio-economic reforms, when the relationship between different social objects is changing dramatically, society was not ready to comprehend the tasks in the field of social insurance in the conditions of economic development. And in this regard, it is fundamentally important to study the theoretical foundations of pensions.

Research of the problem of pension provision in modern Ukraine is not only an important research task, but also one of the most important practical and applied problems of social development. Pension provision is one of the most important and topical issues for the whole population. Pension provision is an important social guarantee of stable development of society. Pension provision directly affects the interests of the disabled population. The level and quality of pensions is an important component of the economic and social situation of the country's population.

Key words: pension; pension system; pension provision; reforming; state regulation; retirement age.